

Refundace uhrazené škody pojišťovnou

Refunduje-li pojišťovna organizaci uhrazenou škodu ve smyslu vyhlášky č. [125/1993](#) Sb. a neodečetla-li od plnění ve smyslu § 5 odst. 2 vyhlášky případné náhrady ve smyslu § 9 až § 12 vyhlášky, takto neodečtené náhrady jsou plněním bez právního důvodu.

Refunduje-li pojišťovna organizaci uhrazenou škodu ve smyslu vyhlášky č. [125/1993](#) Sb. a neodečetla-li od plnění ve smyslu § 5 odst. 2 vyhlášky případné náhrady ve smyslu § 9 až § 12 vyhlášky, takto neodečtené náhrady jsou plněním bez právního důvodu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24.1.2001, sp.zn. 25 Cdo 607/99)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve o 83.652,- Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 13 C 114/97, o dovolání žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 16. září 1998 č.j. 13 Co 285/98-23, tak, že rozsudek městského soudu zrušil a věc vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 13. 1. 1998 č. j. 13 C 114/97-10 zamítl žalobu na zaplacení 83.652,- Kč s příslušenstvím a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vycházel ze zjištění, že dne 13. 10. 1992 při dopravní nehodě mezi dvěma pracovními vlaky došlo k pracovnímu úrazu čtyř pracovníků žalované, která jim následně vyplatila náhradu škody v celkové částce 93.697,- Kč. Žalobkyně, u níž byla žalovaná ze zákona pojištěna pro případ odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu, poukázala žalované částku 83.652,- Kč podle § 5 odst. 2 vyhlášky č. [125/1993](#) Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti organizace za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání (dále též jen „vyhláška“), avšak poté, co ze zprávy ze dne 8. 6. 1994 o zhodnocení dopravní nehody vyplynulo, že nehodu zavinila žalovaná (příčinou bylo nedodržení rychlosti pro jízdu pracovního vlaku ze strany jiných než poškozených pracovníků), vyzvala žalobkyně žalovanou přípisem ze dne 17. 1. 1997 k náhradě ve smyslu ustanovení § 10 odst. 1 písm. b/ vyhlášky v celkové výši 83.652,- Kč. Soud prvního stupně dovodil, že zavinila-li žalovaná ze 100% nehodu zvláště závažným porušením předpisů o bezpečnosti, nebyla žalobkyně povinna jí plnit (§ 5 odst. 2 vyhlášky) a pokud tak přesto učinila, došlo na straně žalované k bezdůvodnému obohacení přijetím plnění bez právního důvodu. Žalobě však nevyhověl, neboť přihlédl k námitce promlčení, kterou vznesla žalovaná, a to s odůvodněním, že subjektivní promlčecí doba nároku na vydání bezdůvodného obohacení ve smyslu § 107 odst. 1 obč. zák. začala běžet od 11. 6. 1994, kdy byl zřejmě doručen žalobkyni dopis žalované se zprávou o příčinách nehody s přílohami, zatímco žaloba byla podána až dne 26. 5. 1997, tedy po marném uplynutí dvouleté promlčecí doby. K odvolání žalobkyně Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 16. 9. 1998 č. j. 13 Co 285/98-23 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni 83.652,- Kč s 20 % úrokem od 26. 5. 1997 do zaplacení, a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Vyšel z toho, že mezi účastníky je nesporné, že žalobkyně poskytla žalované pojistné plnění ve výši 83.652,- Kč, přičemž žalovaná její nárok na vrácení této částky podle § 10 vyhlášky nezpochybňuje; dovodil však, že uplatněné právo promlčeno není. Plnila-li totiž žalobkyně po osvědčení výše nároku žalované ve smyslu § 6 vyhlášky, pak její nárok na náhradu podle § 10 odst. 1

písm. b/ této vyhlášky není nárokem z bezdůvodného obohacení a promlčuje se v tříleté promlčecí době podle § 101 obč. zák., před jejímž uplynutím žalobkyně nárok uplatnila u soudu.

Proti tomuto rozsudku podala žalovaná dovolání, v němž s odkazem na § 241 odst. 3 písm. d/ o.s.ř. vytýká odvolacímu soudu, že nerozlišil případ, kdy pojišťovna uhradí za organizaci poškozenému pracovníku náhradu škody přímo podle § 2 vyhlášky č. [125/1993](#) Sb., od případu, kdy poškozenému pracovníku nahradí škodu sama organizace, a pojišťovna mu pak tuto částku vydá podle § 5 odst. 2 této vyhlášky. Právo pojišťovny požadovat plnění podle § 10 se vztahuje jen na popsany případ první, zatímco v projednávaném případě se jedná o situaci druhou, kdy pojišťovna svůj nárok na náhradu může realizovat pouze odečtením výše náhrady od výše plnění, které je povinna poskytnout podle ustanovení § 5 odst. 2 vyhlášky, a to hned v době, kdy organizace vůči ní svůj požadavek uplatní. Pokud tak v daném případě žalobkyně neučinila a zaplatila předmětnou částku dovolatelce omylem, vznikl jí vůči ní nárok na vydání bezdůvodného obohacení podle § 451 obč. zák., který je však promlčen ke dni 8. 6. 1996, do kdy bylo třeba uplatnit jej u soudu v promlčecí době podle § 107 obč. zák. Dovatelka na podporu své argumentace poukázala také na to, že ve smyslu ustanovení § 6 vyhlášky by pojišťovna v době plnění měla mít zjištěny všechny okolnosti vzniku škody, neboť jinak nemůže činit úvahy o rozsahu své povinnosti. Navrhla proto, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) vzhledem k ustanovení bodu 17. Hlavy I části dvanácté zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání projednal a rozhodl podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000 (dále jen o.s.ř.), po zjištění, že dovolání bylo oprávněnou osobou - účastníkem řízení - podáno včas, přezkoumal rozsudek odvolacího soudu podle § 242 odst. 3 o.s.ř. a dospěl k závěru, že dovolání, které je přípustné podle § 238 odst. 1 písm. a/ o.s.ř., není opodstatněné. Dovatelka vytýká odvolacímu soudu, že jeho rozsudek je založen na nesprávném právním posouzení věci (§ 241 odst. 3 písm. d/ o.s.ř.). Právní posouzení je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo správně určenou právní normu nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Rozhodnutí odvolacího soudu vychází ze závěru, že nárok žalobkyně na vrácení částky ve výši náhrady upravené v § 10 odst. 1 písm. b/ vyhlášky č. [125/1993](#) Sb. není promlčen, neboť nejde o nárok vyplývající z bezdůvodného obohacení žalované, a promlčuje se proto v obecné tříleté lhůtě podle § 101 obč. zák. Podle § 101 obč. zák. pokud není v dalších ustanoveních uvedeno jinak, je promlčecí doba tříletá a běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé.

Podle § 107 odst. 1 obč. zák. právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení se promlčí za dva roky ode dne, kdy se oprávněný dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil. Podle odstavce 2 tohoto ustanovení nejpozději se právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení promlčí za tři roky, a jde-li o úmyslné bezdůvodné obohacení, za deset let ode dne, kdy k němu došlo.

Podle ustanovení § 451 odst. 1 obč. zák. kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat. Podle odstavce 2 tohoto ustanovení bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů. Plnění bez právního důvodu je jednou ze skutkových podstat bezdůvodného obohacení, jejímž důsledkem je povinnost vydat vše, čeho bylo plněním při absenci právního titulu nabyto. Prospěch z plnění bez právního důvodu vzniká přijetím plnění, k němuž právní důvod od počátku chyběl, např. přijetí zálohy na plnění podle teprve zamýšleného právního úkonu, kupříkladu zamýšlené smlouvy ohledně nemovitosti, která se ale neuskutečnila. Jedná se tedy o případy, v nichž právní důvod k okamžiku plnění vůbec neexistoval.

Podle ustanovení § 2 odst. 1 věty první vyhlášky č. [125/1993](#) Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti organizace za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, ve znění účinném do 13. 3. 1995, má organizace právo, aby za ni pojišťovna příslušná podle § 1 nahradila škodu, která vznikla pracovníkovi při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, v rozsahu, v jakém za ni odpovídá podle zákoníku práce.

Podle ustanovení § 5 odst. 2 vyhlášky nahradila-li organizace poškozenému škodu nebo její část přímo, má právo, aby jí pojišťovna po odečtení případné náhrady podle § 9 až 12 této vyhlášky vydala to, co by za ni jinak plnila poškozenému.

Podle ustanovení § 6 vyhlášky je pojišťovna povinna plnit nejpozději do 15 dnů po skončení šetření nutného ke zjištění rozsahu její povinnosti poskytnout plnění. Šetření je skončeno, pokud byla dohodnuta výše náhrady škody nebo pokud pojišťovna obdržela pravomocné rozhodnutí o výši náhrady škody. To platí i pro případy upravené v § 5 odst. 2.

Podle ustanovení § 10 odst. 1 písm. b/ vyhlášky má pojišťovna vůči organizaci právo na náhradu až do výše poskytnutého plnění, došlo-li ze strany organizace nebo jejího pracovníka k zvláště závažnému porušení předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a pokud toto porušení bylo v přičinné souvislosti se vznikem škody.

Podle této úpravy je základním právem organizace, která je ze zákona pojištěna pro případ odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, aby za ni pojišťovna nahradila škodu přímo pracovníkovi, který utrpěl pracovní úraz či onemocněl nemocí z povolání; pokud organizace nahradí škodu svému pracovníkovi sama, má právo na vydání tomu odpovídající částky od pojišťovny (tzv. refundace). Vyhláška kromě toho ve vztahu mezi pojišťovnou a organizací zakládá i nároky pojišťovny, mající charakter sankcí za určitá porušení povinností ze strany organizace. Jde o finanční náhradu za nedostatek součinnosti organizace (§ 9), za spoluzavinění nebo výlučné zavinění škody organizací či pracovníkem (§ 10), za nesplnění povinnosti organizace zabezpečit uplatnitelnost práva pojišťovny na náhradu vůči osobě odpovědné za vznik škody (§ 11) a za porušení povinností v souvislosti s odvodem pojistného (§ 12). V těchto jednotlivých ustanoveních je zakotveno právo pojišťovny požadovat od organizace náhradu až do výše pojistného plnění, které podle § 2 odst. 1 vyhlášky poskytla přímo poškozenému pracovníkovi organizace.

Neplní-li pojišťovna přímo poškozenému pracovníkovi proto, že mu odškodnění již poskytla sama pojištěná organizace, může vzniknout stav, kdy proti její povinnosti refundovat organizaci uhrazenou škodu stojí právo pojišťovny na případnou náhradu podle § 9 - 12 vyhlášky. Ustanovení § 5 odst. 2 vyhlášky pro tyto případy předpokládá, že pojišťovna částky náhrad odečte od částky poskytované organizaci odškodnivší svého pracovníka. Z dikce tohoto ustanovení tedy výslovně vyplývá, že organizace má právo na refundaci pouze v rozsahu odpovídajícím výši plnění poškozenému po odečtení případných nároků pojišťovny na náhrady vyjmenované v ustanovení § 9 - 12 vyhlášky. Ustanovení § 5 odst. 2 vyhlášky proto zakládá právní důvod pro přijetí částky jen v takto omezeném rozsahu, zatímco v případě, že pojišťovna refunduje bez odečtení náhrad podle § 9 - 12 (pokud jí právo na ně vzniklo), neodečtená částka náhrad představuje plnění bez právního důvodu, neboť pojišťovna ji nebyla povinna vyplatit a organizace oprávněna převzít.

Na tom nic nemění ani úprava obsažená v ustanovení § 6, která se týká pouze splatnosti pojistného plnění i refundace a která splatnost spojuje s ukončením šetření nutného ke zjištění rozsahu povinnosti pojišťovny poskytnout plnění. Do rozsahu povinnosti pojišťovny je v případě, kdy organizace nahradila škodu svému pracovníkovi sama, třeba zahrnout i zjištění ohledně nároků pojišťovny odčitatelných od refundace podle § 5 odst. 2 vyhlášky; šetření se tedy vztahuje i na zjištění podmínek pro náhradu ve smyslu ustanovení § 9 - 12 vyhlášky. Ustanovení § 6 proto nebrání tomu,

aby pojišťovna odečetla výši náhrad od výše refundace, jak nesprávně dovozuje dovolatelka, nýbrž naopak právě takový postup umožňuje.

Odvolací soud v dané věci vyšel ze skutkového zjištění, že žalobkyně zaplatila podle ustanovení § 5 odst. 2 vyhlášky žalované to, co by jinak plnila jejím poškozeným pracovníkům, tedy celkově částku 83.652,- Kč, přičemž k pracovním úrazům došlo plným zaviněním žalované, jejíž jiní pracovníci zvláště závažně porušili předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci. Z toho je zřejmé, že žalobkyně měla za podmínek ustanovení § 10 odst. 1 písm. b/ vyhlášky právo na náhradu až do výše celé uvedené částky, avšak od refundované částky ji neodečetla. Poskytla-li žalované refundaci, plnila bez právního důvodu a vznikl jí tak dnem plnění nárok na vydání bezdůvodného obohacení, který se promlčuje v promlčecí době upravené v § 107 obč. zák.

Z uvedeného vyplývá, že závěr odvolacího soudu, že žalobkyní uplatněný nárok na vrácení přeplacené částky se promlčuje v tříleté době podle § 101 obč. zák. není správný. Dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d/ o.s.ř. je proto naplněn a Nejvyšší soud České republiky rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 1 část věty za středníkem o.s.ř.) a vrátil věc Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 věta první o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Insolvenční řízení a promlčení](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Nárok podnikatele na náhradu za ztrátu na výdělků \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Neúčinnost právního jednání \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Insolvenční návrh](#)
- [Dražba](#)
- [Dědic](#)
- [Bytové družstvo](#)
- [Přeměna právnické osoby](#)